

ביצה פרק ראשון ביצה

השתא מוכן לאדם לא **הוי מוכן** ^(א) **לבהמה דתנן מהתבין וכו'**
ר' יהודה ב'י **לפי שאינו מוכן**. ותימה היכי הוי מוכן לאדם לדרבה לא הוי מוכן לאדם דבין השמשות לא מצי שמיט לה

דשמא הוא שבת והיכא מוכח מהכא דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים על כן נראה להרר"י דגרס אס לא היתה נבלה מניי"ט ולא נראה דהא זהדיא אמרינן לעיל דגבי שבת מתניא דקאמר ^(ב) גבי שבת דסתם לן תנא כר"ש וכו' ומיימי הך משנה וי"ל דשפיר מיירי בשבת ומיימי מן הימור דאי לא אשמועינן כי אס גבי שבת לתני רבי יהודה אומר אס לא היתה נבלה מערב שבת אסורה ומו לא והיימי יודע דאסורה משום מוקצה ואמאי היה נריך למיתני לפי שאינו מן המוכן אס אינו ענין לשבת דהא שפענין ליה תנאו ענין ליו"ט ואפילו הכי אסור ואע"ג דהוה מוכן

לאדם בין השמשות משום דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים ותימה הא לתנן בשבת (דף מג: ושם) אין נותנין כלי תחת הנר בשבת לקבל בו שמן ואס נתנו מצעוד יוס מותר ואין נאותין הימנו לפי שאינו מן המוכן והתם מאי דרשינן מן הימור ולא שייך לרבות י"ט וי"ל דהתם נמי מרביי מן הימור אע"פ שכנה הנר כבר אסור אחרי כן לפי שאינו מן המוכן והר"י יעקב מקורביי"ל מירן דשפיר מיימי דוקא לענין שבת ואעפ"כ מוכח שפיר דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים דאי ס"ד מוכן לאדם הוי מוכן לכלבים א"כ צע"ש מצעוד יוס אס היה מוכן לאדם היה כמו כן מוכן לכלבים לפי דבריו דמוכן לאדם הוי מוכן לכלבים א"כ כשהשקיך וקדש היום אע"ג דנסתלקה הכנה לדאס שאינה ראויה לדאס עכשיו מ"מ היתה מוכנת לכלבים מצעוד יוס וכיון שהיתה מוכנת להס ההכנה לא נסתלקה בקדוש היום:

מוכן לכלבים הוי **מוכן לאדם** דדעתיה דאיניש אבא מדי דהוי י"יה. וקשה דא"כ אפרוח נמי יהא מותר שמוכן לכלבים וי"ל דבעינן מוכן ועומד וזה אינו עומד לכלבים: **עגל** שנואד ב"ש מותר. ותימה מ"מ הוי אסור משום נולד כמו ביצה וי"ל דהא דאמר דשייך למיסר נולד היינו דוקא דצבר מאכלא דומיא דפירות הנושרין ומשקינן שזבו

אבל בעלי חיים לא: **ביצים** גמורות מותרות **אבאין** בה"ב. וקשה דהא אמרינן בעדיות (פ"ה מ"ה) ביצת נבילה כל ^(א) שכמוה נמכרת בשוק צ"ש מתירין וצ"ה אוסקיין בהכא היכי מותר לאכלן צחלב וי"ל דטעמא משום דבשר עוף צחלב מדרבנן ג ואפילו צ"ה מודו וקשה דאמרינן בעירובין (דף סג: ושם) אפילו ביעמא צכותחא לא לשרי איניש צמקוס רביה מאי קמ"ל שפיטא והאיכא צסמוך ר' יעקב דאסר וי"ל דכ"ע מודו דביצים ^(ב) גמורות מותרות לאכלן צחלב וטעמא דצ"ה דאסרי ביצת נבלה היינו משום דגזרינן אטו ביצת טרפה כדאמרינן בעדיות ומודים צבילת טרפה שהיא אסורה ^(ג) מפני שהיא גדילה צאיסור: ^(ד) וע"ע מוס' עירובין סג: ד"ה אפילו וצכמותו ס: ד"ה אפילו וצב"ק מו. ד"ה מיט' וצמולין נח. ד"ה ושוין: **וְבִי תימא קא משמע** לין **בברייתא מאי דלא אשמעינן במשנה**. פירש רש"י וגילה לנו רבי הואיל ולא סתם לן צמשה נח. דהצרייתא משובשת דרבי לא שנאה ר' חייא מנין ליה ותימה אס כן מאי פריך הא נולדה אסורה לא ביה צית שמאי ולא צ"ה ואמאי דחיק נפשיה לאוקומה אליבא דגנאי הואיל ומשובשת היא על כן נריך לפרש הכי וכי תימא קא משמע לן צצרייתא מאי דלא אשמעינן צמתניתין כלומר מאי ששייר צמתני' קתני הצרייתא דאי לא תנא אלא צמתניתין הייתי אומר צמתירין צית שמאי דוקא כשנולדה אבל צמעיי אמה הוי מודיס דאסור ^(ה) ופריך תנינא דלדרבה נולדה חמורה יותר מצמעיי אמה ואתיא נמי צבית הלל וכו' דצמעיי אמה דברי הכל שריא: **מַנִּי לא בב"ש ולא בב"ה**. ואינו יכול לפרש דקתני צצרייתא מה ששייר צמתניתין דהא ס"ד עכשיו שנולדה חמורה מצמעיי אמה:

מוכן לאדם לא **הוי מוכן** ^(א) **לכלבים**. למאן דאית ליה מוקצה דהא נתנבלה בשבת לר' יהודה אצמול צין השמשות היתה עומדת לאדם וקא חשיב ליה מוקצה ^(ב) זהא לגבי כלבים: **אכל מידי דהוי ליה**. ועובר צמעיי טרפה ראויו לו לכשיולד הלךך מאצמול דעתיה עלויה אס יולד יאכלנו: **לפי שלא נפסחחו עיניו**.

ואחרצי לאסורה מכל השךך השורך על האךך דללקמן: **עס יאיאסה נגמרה**. כשיאסה נגמרה צרייתה אבל מקמי הכי לא חשיבא ציזה גמורה ולקמיה מפרש הואיל למאי הלכתא: **לאכלה צחלב**. דהשתא הוה ציזה ולא צשר אבל הנמאלת צמעיי אמה אינה ציזה ^(א) ואסורה לאכלה צחלב: **ציזיס גמורות**. ואפילו צלא קליפה לצנה אלא שהחלמון לצדו גמור ואע"פ שמעורה עדיין צגדין שריא כדלקמן מדפליג ר' יעקב עליה ואמר"י אס היו מעורות צגדין אסורות: **צי"ט**. וה"ק יתה ודאי מצעוד יוס מותר כי ודאי הוה דנגמרה צחול אבל לא יתה לא נגמרה צחול ואסורה משום הכנה דרבה: **ווי סימא**. אין הלכה צצרייתא זו דאשמועינן צה מאי דלא אשמעינן צמתני' וצשום משנה לא סתם לן רבי ואס רבי לא שנה רבי חייא מניין לו: **אלא הא דסינא כו'**. הך צרייתא דלעיל מאן קתני לה: **לא ציס שמאי ולא צ"ה**. לא צ"ש דמאי אריא צמעיי אמה אפילו נולדה צי"ט שריא ולא צ"ה דאפילו צמעיי אמן אסייר: **ומגדל אפרוחים**. ולענין דין מקח וממכר אצמנר דאס נולדה נגמר צשולה וראויה לגדל ממנה אפרוחים אבל נמאלת צמעיי אמה אינה מגדלת אפרוחים ואס צצעוהו למכור ציזיס לגדל אפרוחים אס מכר אלו הוי מקח טעות וצטל מקח:

דפחיא

יציאתה נגמרה ומותרת לאכלה ביום טוב והא תניא ^(א)השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן ביום טוב וכו' תימא קמ"ל כברייתא מאי דלא אשמעינן במתניתין הא נמי תנינא ביצה שנולדה ביו"ט ב"ש אומרים תאכל וכו' א אומרים לא תאכל ועד כאן לא פליגי ב"ש וכו' אלא בנולדה אבל במעיי אמן דברי הכל שריין וכי תימא בית הלל אפילו במעיי אמן נמי אסרי והאי דקתני נולדה להודיעך כחן דב"ש דאפילו נולדה נמי שרו אלא הא דתניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן ביום טוב מני לא ב"ש ולא ב"ה אלא עם יציאתה נגמרה ומגדלת אפרוחים במעיי אמה אינה מגדלת אפרוחים למאי נפקא מינה למקח וממכר כי ההוא דאמר לחו ביעי דפחיא

יציאתה נגמרה ומותרת לאכלה ביום טוב והא תניא ^(א)השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן ביום טוב וכו' תימא קמ"ל כברייתא מאי דלא אשמעינן במתניתין הא נמי תנינא ביצה שנולדה ביו"ט ב"ש אומרים תאכל וכו' א אומרים לא תאכל ועד כאן לא פליגי ב"ש וכו' אלא בנולדה אבל במעיי אמן דברי הכל שריין וכי תימא בית הלל אפילו במעיי אמן נמי אסרי והאי דקתני נולדה להודיעך כחן דב"ש דאפילו נולדה נמי שרו אלא הא דתניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן ביום טוב מני לא ב"ש ולא ב"ה אלא עם יציאתה נגמרה ומגדלת אפרוחים במעיי אמה אינה מגדלת אפרוחים למאי נפקא מינה למקח וממכר כי ההוא דאמר לחו ביעי דפחיא

אבל בעלי חיים לא: **ביצים** גמורות מותרות **אבאין** בה"ב. וקשה דהא אמרינן בעדיות (פ"ה מ"ה) ביצת נבילה כל ^(א) שכמוה נמכרת בשוק צ"ש מתירין וצ"ה אוסקיין בהכא היכי מותר לאכלן צחלב וי"ל דטעמא משום דבשר עוף צחלב מדרבנן ג ואפילו צ"ה מודו וקשה דאמרינן בעירובין (דף סג: ושם) אפילו ביעמא צכותחא לא לשרי איניש צמקוס רביה מאי קמ"ל שפיטא והאיכא צסמוך ר' יעקב דאסר וי"ל דכ"ע מודו דביצים ^(ב) גמורות מותרות לאכלן צחלב וטעמא דצ"ה דאסרי ביצת נבלה היינו משום דגזרינן אטו ביצת טרפה כדאמרינן בעדיות ומודים צבילת טרפה שהיא אסורה ^(ג) מפני שהיא גדילה צאיסור: ^(ד) וע"ע מוס' עירובין סג: ד"ה אפילו וצכמותו ס: ד"ה אפילו וצב"ק מו. ד"ה מיט' וצמולין נח. ד"ה ושוין: **וְבִי תימא קא משמע** לין **בברייתא מאי דלא אשמעינן במשנה**. פירש רש"י וגילה לנו רבי הואיל ולא סתם לן צמשה נח. דהצרייתא משובשת דרבי לא שנאה ר' חייא מנין ליה ותימה אס כן מאי פריך הא נולדה אסורה לא ביה צית שמאי ולא צ"ה ואמאי דחיק נפשיה לאוקומה אליבא דגנאי הואיל ומשובשת היא על כן נריך לפרש הכי וכי תימא קא משמע לן צצרייתא מאי דלא אשמעינן צמתניתין כלומר מאי ששייר צמתני' קתני הצרייתא דאי לא תנא אלא צמתניתין הייתי אומר צמתירין צית שמאי דוקא כשנולדה אבל צמעיי אמה הוי מודיס דאסור ^(ה) ופריך תנינא דלדרבה נולדה חמורה יותר מצמעיי אמה ואתיא נמי צבית הלל וכו' דצמעיי אמה דברי הכל שריא: **מַנִּי לא בב"ש ולא בב"ה**. ואינו יכול לפרש דקתני צצרייתא מה ששייר צמתניתין דהא ס"ד עכשיו שנולדה חמורה מצמעיי אמה:

ומלא

מסורת הש"ם

(א) לעיל ב. לקמן ס: חולין יד. שבת קרו: פסחים טו: (ג) [שסו, א] שבת קרו. חולין נא: (ד) [מוספתא פ"א], (ה) [נעיל ד.י, א] חולין סד., (ו) [נעיל צ:י, ח] ס"אמוקצה הכאה לגבי, (ט) כס"א נוסף: אלא בשב, (י) [קמן ז, א], (יא) [נעיל ב, א] ו דהיינו שקליפתה קשה (ט) גמורות שאינם מעורות, (ז) עיין ברכ"ל ורש"א,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מוכן וכו' מוקצה לגבי כלבים כ"ל וכו' ומיבט זהא נמקח: (ב) תוס' ד"ה השתא וכו' מוכן לכלבים דמנן ממחבין:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ביצים וכו' בפני שהיא גריילה באיסור. עיי שטיה מקובלת צ"ק מו ע"א ד"ה מ"ט:

מוסף רש"י

מהתבין את הדלויעין. התלושין ומיחו קמתן ללו למאכל צהמה קיימי אלא לאדם (שבת קנז:) ולא אמרינן מוקפין הן לבהמה דמאכל אדם הן (שם קנח:) ולא אמרינן טריחא דלאו לזך הוא (לעיל ב.). ואת הגבילה לפני הכלבים. השמנלה היום ויבן השמשות היכה עומדת לאדם ואפילו הכי מתחבין (שבת קנח:) ואע"פ שתנבלה בשבת, דבין השמשות לא היתה עומדת לאכלה כלבים אפילו הכי שרי, דלית לן מוקצה בשבת (לעיל ב.). לפי שאינה מן המוכן. אצמול כשקדש היום לא היתה עומדת למאכל כלבים

חזקוני יד. עגל שנואד

ביום טוב מותר. ואינו מוקצה שהרי צין השמשות נמי היה מוכן אגב אטו (שבת קלו. ובעיני' חזקוני קט.).

מוסף תוספות

א. המוכן לאכול. מ"י"פ. ב. אלמא הויא ירך אמה, והכי משמע לעיל (ג ע"ב) דאסרינן ביצה שנולדה מן הטריפה, אלמא ירך אמה היא, ואם כן הויי מתיר לאכול שום ביצה בחלב, וכ"ש הני צצמאצו במעיי תרנגולות מ"י"פ. ג. וכיון שהתרנגולת עצמה היא מדרבנן ביצה היוצאת ממנה לא אסרה. נכ"י.